

CONSTITUȚIA din 21 noiembrie 1991, republicată

EMITENT: PARLAMENTUL

PUBLICAT ÎN: MONITORUL OFICIAL nr. 767 din 31 octombrie 2003

Modificată și completată prin **Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.

Constituția României, în forma inițială, a fost adoptată în ședința Adunării Constituante din 21 noiembrie 1991, a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991 și a intrat în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul național din 8 decembrie 1991.

TITLUL I

Principii generale

ART. 1

Statul român

- (1) România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil.
- (2) Forma de guvernământ a statului român este republica.
- (3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.
- (4) Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.
- (5) În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.

ART. 2

Suveranitatea

- (1) Suveranitatea nationala aparține poporului român, care o exercita prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.
- (2) Nici un grup și nici o persoana nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.

ART. 3

Teritoriul

- (1) Teritoriul României este inalienabil.
- (2) Frontierele tarii sunt consfințite prin lege organică, cu respectarea principiilor și a celorlalte norme general admise ale dreptului internațional.
- (3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe și județe. În condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii.
- (4) Pe teritoriul statului român nu pot fi strămutate sau colonizate populații străine.

ART. 4

Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni

(1) Statul are ca fundament unitatea poporului român și solidaritatea cetățenilor săi.

(2) România este patria comuna și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasa, de naționalitate, de origine etnică, de limba, de religie, de sex, de opinie, de apartenența politică, de avere sau de origine socială.

ART. 5

Cetățenia

(1) Cetățenia română se dobândește, se păstrează sau se pierde în condițiile prevăzute de legea organică.

(2) Cetățenia română nu poate fi retrasă aceluia care a dobândit-o prin naștere.

ART. 6

Dreptul la identitate

(1) Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.

ART. 7

Românii din străinătate

Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afară frontierelor țării și acționează pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, cu respectarea legislației statului al cărui cetățeni sunt.

ART. 8

Pluralismul și partidele politice

(1) Pluralismul în societatea românească este o condiție și o garanție a democrației constituționale.

(2) Partidele politice se constituie și își desfășoară activitatea în condițiile legii. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor, respectând suveranitatea națională, integritatea teritorială, ordinea de drept și principiile democrației.

ART. 9

Sindicatul, patronatele și asociațiile profesionale

Sindicatul, patronatele și asociațiile profesionale se constituie și își desfășoară activitatea potrivit statutelor lor, în condițiile legii. Ele contribuie la apărarea drepturilor și la promovarea intereselor profesionale, economice și sociale ale membrilor lor.

ART. 10

Relații internaționale

România întreține și dezvoltă relații pașnice cu toate statele și, în acest cadru, relații de bună vecinătate, întemeiate pe principiile și pe celelalte norme general admise ale dreptului internațional.

ART. 11

Dreptul internațional și dreptul intern

(1) Statul român se obliga să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatul ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

(3) În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției.

ART. 12

Simboluri naționale

(1) Drapelul României este tricolor; culorile sunt așezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance: albastru, galben, roșu.

(2) Ziua națională a României este 1 Decembrie.

(3) Imnul național al României este "Deșteaptă-te române".

(4) Stema țării și sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice.

ART. 13

Limba oficială

În România, limba oficială este limba română.

ART. 14

Capitala

Capitala României este municipiul București.

TITLUL II

Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale

CAPITOLUL I

Dispoziții comune

ART. 15

Universalitatea

(1) Cetățenii beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

(2) Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.

ART. 16

Egalitatea în drepturi

(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

(3) Funcțiile și demnitățile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condițiile legii, de persoanele care au cetățenia română și domiciliul în țară. Statul român garantează egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru ocuparea acestor funcții și demnități.

(4) În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice au dreptul de a alege și de a fi aleși în autoritățile administrației publice locale.

ART. 17

Cetățenii români în străinătate

Cetățenii români se bucură în străinătate de protecția statului român și trebuie să-și îndeplinească obligațiile, cu excepția acelor care nu sunt compatibile cu absența lor din țară.

ART. 18

Cetățenii străini și apatrizii

(1) Cetățenii străini și apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantată de Constituție și de alte legi.

(2) Dreptul de azil se acorda si se retrage în conditiile legii, cu respectarea tratatelor si a conventiilor internationale la care România este parte.

ART. 19

Extradarea si expulzarea

(1) Cetateanul român nu poate fi extradat sau expulzat din România.

(2) Prin derogare de la prevederile alineatului (1), cetatenii români pot fi extradati în baza conventiilor internationale la care România este parte, în conditiile legii si pe baza de reciprocitate.

(3) Cetatenii straini si apatrizii pot fi extradati numai în baza unei conventii internationale sau în conditii de reciprocitate.

(4) Expulzarea sau extradarea se hotaraste de justitie.

ART. 20

Tratatele internationale privind drepturile omului

(1) Dispozitiile constitutionale privind drepturile si libertatile cetatenilor vor fi interpretate si aplicate în concordanta cu Declaratia Universala a Drepturilor Omului, cu pactele si cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Daca exista neconcordante între pactele si tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, si legile interne, au prioritate reglementarile internationale, cu exceptia cazului în care Constitutia sau legile interne contin dispozitii mai favorabile.

ART. 21

Accesul liber la justitie

(1) Orice persoana se poate adresa justitiei pentru apararea drepturilor, a libertatilor si a intereselor sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngradi exercitarea acestui drept.

(3) Partile au dreptul la un proces echitabil si la solutionarea cauzelor într-un termen rezonabil.

(4) Jurisdictiile speciale administrative sunt facultative si gratuite.

CAPITOLUL II

Drepturile si libertatile fundamentale

ART. 22

Dreptul la viata si la integritate fizica si psihica

(1) Dreptul la viata, precum si dreptul la integritate fizica si psihica ale persoanei sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi supus torturii si nici unui fel de pedeapsa sau de tratament inuman ori degradant.

(3) Pedeapsa cu moartea este interzisa.

ART. 23

Libertatea individuală

(1) Libertatea individuala si siguranta persoanei sunt inviolabile.

(2) Perchezitionarea, retinerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile si cu procedura prevazute de lege.

(3) Retinerea nu poate depasi 24 de ore.

(4) Arestarea preventiva se dispune de judecator si numai în cursul procesului penal.

(5) În cursul urmaririi penale arestarea preventiva se poate dispune pentru cel mult 30 de zile si se poate prelungi cu câte cel mult 30 de zile, fara ca durata totala sa depaseasca un termen rezonabil, si nu mai mult de 180 de zile.

(6) În faza de judecata instanța este obligată, în condițiile legii, să verifice periodic, și nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea și temeinicia arestării preventive și să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat sau dacă instanța constată că nu există temeiuri noi care să justifice menținerea privării de libertate.

(7) Încheierile instanței privind măsura arestării preventive sunt supuse cailor de atac prevăzute de lege.

(8) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

(9) Punerea în libertate a celui reținut sau arestat este obligatorie, dacă motivele acestor măsuri au dispărut, precum și în alte situații prevăzute de lege.

(10) Persoana arestată preventiv are dreptul să ceară punerea sa în libertate provizorie, sub control judiciar sau pe cautiune.

(11) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată.

(12) Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și în temeiul legii.

(13) Sancțiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală.

ART. 24

Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

ART. 25

Libera circulație

(1) Dreptul la liberă circulație, în țară și în străinătate, este garantat. Legea stabilește condițiile exercitării acestui drept.

(2) Fiecarui cetățean îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a emigra, precum și de a reveni în țară.

ART. 26

Viața intimă familială și privată

(1) Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată.

(2) Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalca drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.

ART. 27

Inviolabilitatea domiciliului

(1) Domiciliul și reședința sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul ori în reședința unei persoane fără învoirea acesteia.

(2) De la prevederile alineatului (1) se poate derogă prin lege pentru următoarele situații:

- a) executarea unui mandat de arestare sau a unei hotărâri judecătorești;
- b) înlăturarea unei primejdii privind viața, integritatea fizică sau bunurile unei persoane;
- c) apărarea securității naționale sau a ordinii publice;
- d) prevenirea răspândirii unei epidemii.

(3) Percheziția se dispune de judecător și se efectuează în condițiile și în formele prevăzute de lege.

(4) Perchezițiile în timpul nopții sunt interzise, în afara de cazul infracțiunilor flagrante.

ART. 28

Secretul corespondentei

Secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri postale, al convorbirilor telefonice si al celorlalte mijloace legale de comunicare este inviolabil.

ART. 29

Libertatea conștiinței

(1) Libertatea gândirii si a opiniilor, precum si libertatea credintelor religioase nu pot fi îngadite sub nici o forma. Nimeni nu poate fi constrâns sa adopte o opinie ori sa adere la o credinta religioasa, contrare convingerilor sale.

(2) Libertatea constiintei este garantata; ea trebuie sa se manifeste în spirit de toleranta si de respect reciproc.

(3) Cultele religioase sunt libere si se organizeaza potrivit statutelor proprii, în conditiile legii.

(4) În relatiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau actiuni de învrajbire religioasa.

(5) Cultele religioase sunt autonome fata de stat si se bucura de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistentei religioase în armata, în spitale, în penitenciare, în azile si în orfelinate.

(6) Parintii sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educatia copiilor minori a caror raspundere le revine.

ART. 30

Libertatea de exprimare

(1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credintelor si libertatea creatiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.

(2) Cenzura de orice fel este interzisa.

(3) Libertatea presei implica si libertatea de a înfiinta publicatii.

(4) Nici o publicatie nu poate fi suprimata.

(5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masa obligatia de a face publica sursa finantarii.

(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viata particulara a persoanei si nici dreptul la propria imagine.

(7) Sunt interzise de lege defaimarea tarii si a natiunii, îndemnul la razboi de agresiune, la ura nationala, rasiala, de clasa sau religioasa, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violenta publica, precum si manifestarile obscene, contrare bunelor moravuri.

(8) Raspunderea civila pentru informatia sau pentru creatia adusa la cunostinta publica revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestarii artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în conditiile legii. Delictele de presa se stabilesc prin lege.

ART. 31

Dreptul la informație

(1) Dreptul persoanei de a avea acces la orice informatie de interes public nu poate fi îngadit.

(2) Autoritatile publice, potrivit competentelor ce le revin, sunt obligate sa asigure informarea corecta a cetatenilor asupra treburilor publice si asupra problemelor de interes personal.

(3) Dreptul la informatie nu trebuie sa prejudicieze masurile de protectie a tinerilor sau securitatea nationala.

(4) Mijloacele de informare în masa, publice si private, sunt obligate sa asigure informarea corecta a opiniei publice.

(5) Serviciile publice de radio si de televiziune sunt autonome. Ele trebuie sa garanteze grupurilor sociale si politice importante exercitarea dreptului la antena. Organizarea acestor servicii si controlul parlamentar asupra activitatii lor se reglementeaza prin lege organica.

ART. 32

Dreptul la învățătură

(1) Dreptul la învățatura este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal si prin cel profesional, prin învățământul superior, precum si prin alte forme de instructie si de perfectionare.

(2) Învățământul de toate gradele se desfasoara în limba româna. În conditiile legii, învățământul se poate desfasura si într-o limba de circulatie internationala.

(3) Dreptul persoanelor aparținând minoritatilor nationale de a învăța limba lor materna si dreptul de a putea fi instruite în aceasta limba sunt garantate; modalitatile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege.

(4) Învățământul de stat este gratuit, potrivit legii. Statul acorda burse sociale de studii copiilor si tinerilor proveniti din familii defavorizate si celor institutionalizati, în conditiile legii.

(5) Învățământul de toate gradele se desfasoara în unitati de stat, particulare si confesionale, în conditiile legii.

(6) Autonomia universitara este garantata.

(7) Statul asigura libertatea învățământului religios, potrivit cerintelor specifice fiecarui cult. În scolile de stat, învățământul religios este organizat si garantat prin lege.

ART. 33

Accesul la cultură

(1) Accesul la cultura este garantat, în conditiile legii.

(2) Libertatea persoanei de a-si dezvolta spiritualitatea si de a accede la valorile culturii nationale si universale nu poate fi îngradita.

(3) Statul trebuie sa asigure pastrarea identitatii spirituale, sprijinirea culturii nationale, stimularea artelor, protejarea si conservarea mostenirii culturale, dezvoltarea creativitatii contemporane, promovarea valorilor culturale si artistice ale României în lume.

ART. 34

Dreptul la ocrotirea sănătății

(1) Dreptul la ocrotirea sanatatii este garantat.

(2) Statul este obligat sa ia masuri pentru asigurarea igienei si a sanatatii publice.

(3) Organizarea asistentei medicale si a sistemului de asigurari sociale pentru boala, accidente, maternitate si recuperare, controlul exercitarii profesiilor medicale si a activitatilor paramedicale, precum si alte masuri de protectie a sanatatii fizice si mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii.

ART. 35

Dreptul la mediu sănătos

(1) Statul recunoaste dreptul oricarei persoane la un mediu înconjurator sanatos si echilibrat ecologic.

(2) Statul asigura cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept.

(3) Persoanele fizice si juridice au îndatorirea de a proteja si a ameliora mediul înconjurator.

ART. 36

Dreptul de vot

(1) Cetatenii au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniti pâna în ziua alegerilor inclusiv.

(2) Nu au drept de vot debilizii sau alienatii mintal, pusi sub interdictie, si nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecatoreasca definitiva, la pierderea drepturilor electorale.

ART. 37

Dreptul de a fi ales

(1) Au dreptul de a fi aleși cetățenii cu drept de vot care îndeplinesc condițiile prevăzute în articolul 16 alineatul (3), dacă nu le este interzisă asocierea în partide politice, potrivit articolului 40 alineatul (3).

(2) Candidații trebuie să fie împliniți, până în ziua alegerilor inclusiv, vârsta de cel puțin 23 de ani pentru a fi aleși în Camera Deputaților sau în organele administrației publice locale, vârsta de cel puțin 33 de ani pentru a fi aleși în Senat și vârsta de cel puțin 35 de ani pentru a fi aleși în funcția de Președinte al României.

ART. 38

Dreptul de a fi ales în Parlamentul European

În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii români au dreptul de a alege și de a fi aleși în Parlamentul European.

ART. 39

Libertatea întrunirilor

Mitingurile, demonstrațiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme.

ART. 40

Dreptul de asociere

(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere.

(2) Partidele sau organizațiile care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept ori a suveranității, a integrității sau a independenței României sunt neconstituționale.

(3) Nu pot face parte din partide politice judecătorii Curții Constituționale, avocații poporului, magistrații, membrii activi ai armatei, politistii și alte categorii de funcționari publici stabilite prin lege organică.

(4) Asociațiile cu caracter secret sunt interzise.

ART. 41

Munca și protecția socială a muncii

(1) Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă.

(2) Salariatii au dreptul la măsuri de protecție socială. Acestea privesc securitatea și sănătatea salariaților, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe țară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale, formarea profesională, precum și alte situații specifice, stabilite prin lege.

(3) Durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore.

(4) La muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbații.

(5) Dreptul la negocieri colective în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.

ART. 42

Interzicerea muncii forțate

(1) Munca forțată este interzisă.

(2) Nu constituie muncă forțată:

a) activitățile pentru îndeplinirea îndatoririlor militare, precum și cele desfășurate, potrivit legii, în locul acestora, din motive religioase sau de conștiință;

b) munca unei persoane condamnate, prestata în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;

c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale stabilite de lege.

ART. 43

Dreptul la grevă

(1) Salariații au dreptul la greva pentru apărarea intereselor profesionale, economice și sociale.

(2) Legea stabilește condițiile și limitele exercitării acestui drept, precum și garanțiile necesare asigurării serviciilor esențiale pentru societate.

ART. 44

Dreptul de proprietate privată

(1) Dreptul de proprietate, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate. Conținutul și limitele acestor drepturi sunt stabilite de lege.

(2) Proprietatea privată este garantată și ocrotită în mod egal de lege, indiferent de titular. Cetățenii străini și apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condițiile rezultate din aderarea României la Uniunea Europeană și din alte tratate internaționale la care România este parte, pe baza de reciprocitate, în condițiile prevăzute prin lege organică, precum și prin moștenire legală.

(3) Nimic nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(4) Sunt interzise naționalizarea sau orice alte măsuri de trecere silită în proprietate publică a unor bunuri pe baza apartenenței sociale, etnice, religioase, politice sau de altă natură discriminatorie a titularilor.

(5) Pentru lucrări de interes general, autoritatea publică poate folosi subsolul oricărei proprietăți imobiliare, cu obligația de a despăgubi proprietarul pentru daunele aduse solului, plantațiilor sau construcțiilor, precum și pentru alte daune imputabile autorității.

(6) Despăgubirile prevăzute în alineatele (3) și (5) se stabilesc de comun acord cu proprietarul sau, în caz de divergență, prin justiție.

(7) Dreptul de proprietate obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii sau obiceiului, revin proprietarului.

(8) Avera dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezuma.

(9) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

ART. 45

Libertatea economică

Accesul liber al persoanei la o activitate economică, liberă inițiativă și exercitarea acestora în condițiile legii sunt garantate.

ART. 46

Dreptul la moștenire

Dreptul la moștenire este garantat.

ART. 47

Nivelul de trai

(1) Statul este obligat să ia măsuri de dezvoltare economică și de protecție socială, de natură să asigure cetățenilor un nivel de trai decent.

(2) Cetatenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate platit, la asistenta medicala în unitatile sanitare de stat, la ajutor de somaj si la alte forme de asigurari sociale publice sau private, prevazute de lege. Cetatenii au dreptul si la masuri de asistenta sociala, potrivit legii.

ART. 48

Familia

(1) Familia se întemeiaza pe casatoria liber consimtita între sotii, pe egalitatea acestora si pe dreptul si îndatorirea parintilor de a asigura cresterea, educatia si instruirea copiilor.

(2) Conditiiile de încheiere, de desfacere si de nulitate a casatoriei se stabilesc prin lege. Casatoria religioasa poate fi celebrata numai dupa casatoria civila.

(3) Copiii din afara casatoriei sunt egali în fata legii cu cei din casatorie.

ART. 49

Protecția copiilor și a tinerilor

(1) Copiii si tinerii se bucura de un regim special de protectie si de asistenta în realizarea drepturilor lor.

(2) Statul acorda alocatii pentru copii si ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori cu handicap. Alte forme de protectie sociala a copiilor si a tinerilor se stabilesc prin lege.

(3) Exploatarea minorilor, folosirea lor în activitati care le-ar dauna sanatatii, moralitatii sau care le-ar pune în primejdie viata ori dezvoltarea normala sunt interzise.

(4) Minorii sub vârsta de 15 ani nu pot fi angajati ca salariati.

(5) Autoritatile publice au obligatia sa contribuie la asigurarea conditiilor pentru participarea libera a tinerilor la viata politica, sociala, economica, culturala si sportiva a tarii.

ART. 50

Protecția persoanelor cu handicap

Persoanele cu handicap se bucura de protectie speciala. Statul asigura realizarea unei politici nationale de egalitate a sanselor, de prevenire si de tratament ale handicapului, în vederea participarii efective a persoanelor cu handicap în viata comunitatii, respectând drepturile si îndatoririle ce revin parintilor si tutorilor.

ART. 51

Dreptul de petiționare

(1) Cetatenii au dreptul sa se adreseze autoritatilor publice prin petitiile formulate numai în numele semnatarilor.

(2) Organizatiile legal constituite au dreptul sa adreseze petitiile exclusiv în numele colectivelor pe care le reprezinta.

(3) Exerccitarea dreptului de petiționare este scutita de taxa.

(4) Autoritatile publice au obligatia sa raspunda la petitiile în termenele si în conditiile stabilite potrivit legii.

ART. 52

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vatamata într-un drept al sau ori într-un interes legitim, de o autoritate publica, printr-un act administrativ sau prin nesolutionarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptatita sa obtina recunoasterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anulara actului si repararea pagubei.

(2) Conditiiile si limitele exercitarii acestui drept se stabilesc prin lege organica.

(3) Statul raspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Raspunderea statului este stabilita în conditiile legii si nu înlatura raspunderea magistratilor care si-au exercitat functia cu rea-credinta sau grava neglijența.

ART. 53

Restrângerea exercitiului unor drepturi sau al unor libertati

(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertati poate fi restrâns numai prin lege si numai daca se impune, dupa caz, pentru: apararea securitatii nationale, a ordinii, a sanatatii ori a moralei publice, a drepturilor si a libertatilor cetatenilor; desfasurarea instructiei penale; prevenirea consecintelor unei calamitati naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav.

(2) Restrângerea poate fi dispusa numai daca este necesara într-o societate democratica. Masura trebuie sa fie proportionala cu situatia care a determinat-o, sa fie aplicata în mod nediscriminatoriu si fara a aduce atingere existentei dreptului sau a libertatii.

CAPITOLUL III

Îndatoririle fundamentale

ART. 54

Fidelitatea față de țară

(1) Fidelitatea fata de tara este sacra.

(2) Cetatenii carora le sunt încredintate functii publice, precum si militarii, raspund de îndeplinirea cu credinta a obligatiilor ce le revin si, în acest scop, vor depune juramântul cerut de lege.

ART. 55

Apărarea țării

(1) Cetatenii au dreptul si obligatia sa apere România.

(2) Conditiiile privind îndeplinirea îndatoririlor militare se stabilesc prin lege organica.

(3) Cetatenii pot fi încorporati de la vârsta de 20 de ani si pâna la vârsta de 35 de ani, cu exceptia voluntarilor, în conditiile legii organice.

ART. 56

Contribuții financiare

(1) Cetatenii au obligatia sa contribuie, prin impozite si prin taxe, la cheltuielile publice.

(2) Sistemul legal de impuneri trebuie sa asigure asezarea justa a sarcinilor fiscale.

(3) Orice alte prestatii sunt interzise, în afara celor stabilite prin lege, în situatii exceptionale.

ART. 57

Exercitarea drepturilor și a libertăților

Cetatenii români, cetatenii straini si apatrizii trebuie sa-si exercite drepturile si libertatile constitutionale cu buna-credinta, fara sa încalce drepturile si libertatile celorlalti.

CAPITOLUL IV

Avocatul Poporului

ART. 58

Numirea și rolul

(1) Avocatul Poporului este numit pe o durata de 5 ani pentru apararea drepturilor si libertatilor persoanelor fizice. Adjunctii Avocatului Poporului sunt specializati pe domenii de activitate.

(2) Avocatul Poporului si adjunctii sai nu pot îndeplini nici o alta functie publica sau privata, cu exceptia functiilor didactice din învățământul superior.

(3) Organizarea si functionarea institutiei Avocatul Poporului se stabilesc prin lege organica.

ART. 59

Exercitarea atribuțiilor

(1) Avocatul Poporului își exercită atribuțiile din oficiu sau la cererea persoanelor lezate în drepturile și în libertățile lor, în limitele stabilite de lege.

(2) Autoritățile publice sunt obligate să asigure Avocatului Poporului sprijinul necesar în exercitarea atribuțiilor sale.

ART. 60

Raportul în fața Parlamentului

Avocatul Poporului prezintă celor două Camere ale Parlamentului rapoarte, anual sau la cererea acestora. Rapoartele pot conține recomandări privind legislația sau măsuri de altă natură, pentru ocrotirea drepturilor și a libertăților cetățenilor.

TITLUL III

Autoritățile publice

CAPITOLUL I

Parlamentul

SECȚIUNEA 1

Organizare și funcționare

ART. 61

Rolul și structura

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării.

(2) Parlamentul este alcătuit din Camera Deputaților și Senat.

ART. 62

Alegerea Camerelor

(1) Camera Deputaților și Senatul sunt alese prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale.

(2) Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, care nu întrunesc în alegeri numărul de voturi pentru a fi reprezentate în Parlament, au dreptul la câte un loc de deputat, în condițiile legii electorale. Cetățenii unei minorități naționale pot fi reprezentați numai de o singură organizație.

(3) Numărul deputaților și al senatorilor se stabilește prin legea electorală, în raport cu populația țării.

ART. 63

Durata mandatului

(1) Camera Deputaților și Senatul sunt alese pentru un mandat de 4 ani, care se prelungește de drept în stare de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență, până la încetarea acestora.

(2) Alegerile pentru Camera Deputaților și pentru Senat se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului.

(3) Parlamentul nou ales se întrunește, la convocarea Președintelui României, în cel mult 20 de zile de la alegeri.

(4) Mandatul Camerelor se prelungește până la întrunirea legală a noului Parlament. În această perioadă nu poate fi revizuită Constituția și nu pot fi adoptate, modificate sau abrogate legi organice.

(5) Proiectele de legi sau propunerile legislative înscrise pe ordinea de zi a Parlamentului precedent își continuă procedura în noul Parlament.

ART. 64

Organizarea internă

(1) Organizarea și funcționarea fiecărei Camere se stabilesc prin regulament propriu. Resursele financiare ale Camerelor sunt prevăzute în bugetele aprobate de acestea.

(2) Fiecare Camera își alege un birou permanent. Președintele Camerei Deputaților și președintele Senatului se aleg pe durata mandatului Camerelor. ceilalți membri ai birourilor permanente sunt aleși la începutul fiecărei sesiuni. Membrii birourilor permanente pot fi revocați înainte de expirarea mandatului.

(3) Deputații și senatorii se pot organiza în grupuri parlamentare, potrivit regulamentului fiecărei Camere.

(4) Fiecare Camera își constituie comisii permanente și poate institui comisii de anchetă sau alte comisii speciale. Camerele își pot constitui comisii comune.

(5) Birourile permanente și comisiile parlamentare se alcatuiesc potrivit configurației politice a fiecărei Camere.

ART. 65

Sedințele Camerelor

(1) Camera Deputaților și Senatul lucrează în sedințe separate.

(2) Camerele își desfășoară lucrările și în sedințe comune, potrivit unui regulament adoptat cu votul majorității deputaților și senatorilor, pentru:

- a) primirea mesajului Președintelui României;
- b) aprobarea bugetului de stat și a bugetului asigurărilor sociale de stat;
- c) declararea mobilizării totale sau parțiale;
- d) declararea stării de război;
- e) suspendarea sau încetarea ostilităților militare;
- f) aprobarea strategiei naționale de apărare a țării;
- g) examinarea rapoartelor Consiliului Suprem de Apărare a Țării;
- h) numirea, la propunerea Președintelui României, a directorilor serviciilor de informații și exercitarea controlului asupra activității acestor servicii;
- i) numirea Avocatului Poporului;
- j) stabilirea statutului deputaților și al senatorilor, stabilirea indemnizației și a celorlalte drepturi ale acestora;
- k) îndeplinirea altor atribuții care, potrivit Constituției sau regulamentului, se exercită în ședința comună.

ART. 66

Sesiuni

(1) Camera Deputaților și Senatul se întrunesc în două sesiuni ordinare pe an. Prima sesiune începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iunie. A doua sesiune începe în luna septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie.

(2) Camera Deputaților și Senatul se întrunesc și în sesiuni extraordinare, la cererea Președintelui României, a biroului permanent al fiecărei Camere ori a cel puțin o treime din numărul deputaților sau al senatorilor.

(3) Convocarea Camerelor se face de presedintii acestora.

ART. 67

Actele juridice si cvorumul legal

Camera Deputatilor si Senatul adopta legi, hotarâri si motiuni, în prezenta majoritatii membrilor.

ART. 68

Caracterul public al sedintelor

- (1) Sedintele celor doua Camere sunt publice.
- (2) Camerele pot hotârî ca anumite sedinte sa fie secrete.

SECTIUNEA a 2-a

Statutul deputaților și al senatorilor

ART. 69

Mandatul reprezentativ

- (1) În exercitarea mandatului, deputatii si senatorii sunt în serviciul poporului.
- (2) Orice mandat imperativ este nul.

ART. 70

Mandatul deputaților și al senatorilor

(1) Deputatii si senatorii intra în exercitiul mandatului la data întrunirii legale a Camerei din care fac parte, sub conditia validarii alegerii si a depunerii juramântului. Juramântul se stabileste prin lege organica.

(2) Calitatea de deputat sau de senator înceteaza la data întrunirii legale a Camerelor nou alese sau în caz de demisie, de pierdere a drepturilor electorale, de incompatibilitate ori de deces.

ART. 71

Incompatibilități

- (1) Nimeni nu poate fi, în acelasi timp, deputat si senator.
- (2) Calitatea de deputat sau de senator este incompatibila cu exercitarea oricarei functii publice de autoritate, cu exceptia celei de membru al Guvernului.
- (3) Alte incompatibilitati se stabilesc prin lege organica.

ART. 72

Imunitatea parlamentară

(1) Deputatii si senatorii nu pot fi trasi la raspundere juridica pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului.

(2) Deputatii si senatorii pot fi urmariti si trimisi în judecata penala pentru fapte care nu au legatura cu voturile sau cu opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului, dar nu pot fi perchezitionati, retinuti sau arestati fara încuviintarea Camerei din care fac parte, dupa ascultarea lor. Urmarirea si trimiterea în judecata penala se pot face numai de catre Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casatie si Justitie. Competenta de judecata apartine Înaltei Curti de Casatie si Justitie.

(3) În caz de infractiune flagranta, deputatii sau senatorii pot fi retinuti si supusi perchezitiei. Ministrul justitiei îl va informa neîntârziat pe presedintele Camerei asupra retinerii si a perchezitiei. În cazul în care Camera sesizata constata ca nu exista teme pentru retinere, va dispune imediat revocarea acestei masuri.

SECTIUNEA a 3-a

Legiferarea

ART. 73

Categoriile de legi

- (1) Parlamentul adopta legi constitutionale, legi organice si legi ordinare.
- (2) Legile constitutionale sunt cele de revizuire a Constitutiei.
- (3) Prin lege organica se reglementeaza:
 - a) sistemul electoral; organizarea si functionarea Autoritatii Electorale Permanente;
 - b) organizarea, functionarea si finantarea partidelor politice;
 - c) statutul deputatilor si al senatorilor, stabilirea indemnizatiei si a celorlalte drepturi ale acestora;
 - d) organizarea si desfasurarea referendumului;
 - e) organizarea Guvernului si a Consiliului Suprem de Aparare a Tarii;
 - f) regimul starii de mobilizare partiala sau totala a fortelor armate si al starii de război;
 - g) regimul stării de asediu si al stării de urgenta;
 - h) infractiunile, pedepsele si regimul executarii acestora;
 - i) acordarea amnistiei sau a gratierii colective;
 - j) statutul functionarilor publici;
 - k) contenciosul administrativ;
 - l) organizarea si functionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instantelor judecatoresti, a Ministerului Public si a Curtii de Conturi;
 - m) regimul juridic general al proprietatii si al mostenirii;
 - n) organizarea generala a învățământului;
 - o) organizarea administratiei publice locale, a teritoriului, precum si regimul general privind autonomia locală;
 - p) regimul general privind raporturile de munca, sindicatele, patronatele si protectia sociala;
 - r) statutul minoritatilor nationale din România;
 - s) regimul general al cultelor;
 - t) celelalte domenii pentru care în Constitutie se prevede adoptarea de legi organice.

ART. 74

Inițiativa legislativă

- (1) Inițiativa legislativa apartine, dupa caz, Guvernului, deputatilor, senatorilor sau unui numar de cel puțin 100.000 de cetateni cu drept de vot. Cetatenii care își manifesta dreptul la initiativa legislativa trebuie sa provina din cel puțin un sfert din judetele tarii, iar în fiecare din aceste judete, respectiv în municipiul Bucuresti, trebuie sa fie înregistrate cel puțin 5.000 de semnături în sprijinul acestei initiative.
- (2) Nu pot face obiectul initiativei legislative a cetatenilor problemele fiscale, cele cu caracter international, amnistia si gratierea.
- (3) Guvernul își exercita initiativa legislativa prin transmiterea proiectului de lege catre Camera competenta sa îl adopte, ca prima Camera sesizata.
- (4) Deputatii, senatorii si cetatenii care exercita dreptul la initiativa legislativa pot prezenta propuneri legislative numai în forma ceruta pentru proiectele de legi.
- (5) Propunerile legislative se supun dezbaterei mai întâi Camerei competente sa le adopte, ca prima Camera sesizata.

ART. 75

Sesizarea Camerelor

(1) Se supun spre dezbatere si adoptare Camerei Deputatilor, ca prima Camera sesizata, proiectele de legi si propunerile legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internationale si a masurilor legislative ce rezulta din aplicarea acestor tratate sau acorduri, precum si proiectele legilor organice prevazute la articolul 31 alineatul (5), articolul 40 alineatul (3), articolul 55 alineatul (2), articolul 58 alineatul (3), articolul 73 alineatul (3) literele e), k), l), n), o), articolul 79 alineatul (2), articolul 102 alineatul (3), articolul 105 alineatul (2), articolul 117 alineatul (3), articolul 118 alineatele (2) si (3), articolul 120 alineatul (2), articolul 126 alineatele (4) si (5) si articolul 142 alineatul (5). Celelalte proiecte de legi sau propuneri legislative se supun dezbaterii si adoptarii, ca prima Camera sesizata, Senatului.

(2) Prima Camera sesizata se pronunta în termen de 45 de zile. Pentru coduri si alte legi de complexitate deosebita termenul este de 60 de zile. În cazul depasirii acestor termene se considera ca proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate.

(3) Dupa adoptare sau respingere de catre prima Camera sesizata, proiectul sau propunerea legislativa se trimite celeilalte Camere care va decide definitiv.

(4) În cazul în care prima Camera sesizata adopta o prevedere care, potrivit alineatului (1), intra în competenta sa decizionala, prevederea este definitiv adoptata daca si cea de-a doua Camera este de acord. În caz contrar, numai pentru prevederea respectiva, legea se întoarce la prima Camera sesizata, care va decide definitiv în procedura de urgenta.

(5) Dispozitiile alineatului (4) referitoare la întoarcerea legii se aplica în mod corespunzator si în cazul în care Camera decizionala adopta o prevedere pentru care competenta decizionala apartine primei Camere.

ART. 76

Adoptarea legilor și a hotărârilor

(1) Legile organice si hotarârile privind regulamentele Camerelor se adopta cu votul majoritatii membrilor fiecărei Camere.

(2) Legile ordinare si hotarârile se adopta cu votul majoritatii membrilor prezenti din fiecare Camera.

(3) La cererea Guvernului sau din proprie initiativa, Parlamentul poate adopta proiecte de legi sau propuneri legislative cu procedura de urgenta, stabilita potrivit regulamentului fiecărei Camere.

ART. 77

Promulgarea legii

(1) Legea se trimite, spre promulgare, Presedintelui României. Promulgarea legii se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire.

(2) Înainte de promulgare, Presedintele poate cere Parlamentului, o singura data, reexaminarea legii.

(3) Daca Presedintele a cerut reexaminarea legii ori daca s-a cerut verificarea constitutionalitatii ei, promulgarea legii se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate dupa reexaminare sau de la primirea deciziei Curtii Constitutionale, prin care i s-a confirmat constitutionalitatea.

ART. 78

Intrarea în vigoare a legii

Legea se publica în Monitorul Oficial al României si intra în vigoare la 3 zile de la data publicarii sau la o data ulterioara prevazuta în textul ei.

ART. 79

Consiliul Legislativ

(1) Consiliul Legislativ este organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizeaza proiectele de acte normative în vederea sistematizarii, unificarii si coordonarii întregii legislatii. El tine evidenta oficiala a legislatiei României.

(2) Înfiintarea, organizarea si functionarea Consiliului Legislativ se stabilesc prin lege organica.

CAPITOLUL II

Preşedintele României

ART. 80

Rolul Preşedintelui

(1) Presedintele României reprezinta statul român si este garantul independentei nationale, al unitatii si al integritatii teritoriale a tarii.

(2) Presedintele României vegheaza la respectarea Constitutiei si la buna functionare a autoritatilor publice. În acest scop, Presedintele exercita functia de mediere între puterile statului, precum si între stat si societate.

ART. 81

Alegerea Preşedintelui

(1) Presedintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret si liber exprimat.

(2) Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegatorilor înscrişi în listele electorale.

(3) În cazul în care nici unul dintre candidati nu a întrunit aceasta majoritate, se organizeaza al doilea tur de scrutin, între primii doi candidati stabiliti în ordinea numarului de voturi obtinute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obtinut cel mai mare numar de voturi.

(4) Nici o persoana nu poate îndeplini functia de Presedinte al României decât pentru cel mult doua mandate. Acestea pot fi si succesive.

ART. 82

Validarea mandatului şi depunerea juramântului

(1) Rezultatul alegerilor pentru functia de Presedinte al României este validat de Curtea Constitutionala.

(2) Candidatul a carui alegere a fost validata depune în fata Camerei Deputatilor si a Senatului, în sedinta comuna, urmatorul juramânt:

"Jur sa-mi daruiesc toata puterea si priceperea pentru propasirea spirituala si materiala a poporului român, sa respect Constitutia si legile tarii, sa apar democratia, drepturile si libertatile fundamentale ale cetatenilor, suveranitatea, independenta, unitatea si integritatea teritoriala a României. Asa sa-mi ajute Dumnezeu!".

ART. 83

Durata mandatului

(1) Mandatul Preşedintelui României este de 5 ani si se exercita de la data depunerii juramântului.

(2) Presedintele României îsi exercita mandatul pâna la depunerea juramântului de Presedintele nou ales.

(3) Mandatul Preşedintelui României poate fi prelungit, prin lege organica, în caz de razboi sau de catastrofa.

ART. 84

Incompatibilități și imunități

(1) În timpul mandatului, Președintele României nu poate fi membru al unui partid și nu poate îndeplini nici o altă funcție publică sau privată.

(2) Președintele României se bucură de imunitate. Prevederile articolului 72 alineatul (1) se aplică în mod corespunzător.

ART. 85

Numirea Guvernului

(1) Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament.

(2) În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministru, pe unii membri ai Guvernului.

(3) Dacă prin propunerea de remaniere se schimbă structura sau compoziția politică a Guvernului, Președintele României va putea exercita atribuția prevăzută la alineatul (2) numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru.

ART. 86

Consultarea Guvernului

Președintele României poate consulta Guvernul cu privire la probleme urgente și de importanță deosebită.

ART. 87

Participarea la ședințele Guvernului

(1) Președintele României poate lua parte la ședințele Guvernului în care se dezbate probleme de interes național privind politica externă, apărarea țării, asigurarea ordinii publice și, la cererea primului-ministru, în alte situații.

(2) Președintele României prezidează ședințele Guvernului la care participă.

ART. 88

Mesaje

Președintele României adresează Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme politice ale națiunii.

ART. 89

Dizolvarea Parlamentului

(1) După consultarea președinților celor două Camere și a liderilor grupurilor parlamentare, Președintele României poate să dizolve Parlamentul, dacă acesta nu a acordat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

(2) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.

(3) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui României și nici în timpul stării de mobilizare, de război, de asediu sau de urgență.

ART. 90

Referendumul

Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național.

ART. 91

Atribuții în domeniul politicii externe

(1) Presedintele încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului, într-un termen rezonabil. Celelalte tratate și acorduri internaționale se încheie, se aproba sau se ratifica potrivit procedurii stabilite prin lege.

(2) Presedintele, la propunerea Guvernului, acreditează și recheamă reprezentanții diplomați ai României și aproba înființarea, desființarea sau schimbarea rangului misiunilor diplomatice.

(3) Reprezentanții diplomați ai altor state sunt acreditați pe lângă Presedintele României.

ART. 92

Atribuții în domeniul apărării

(1) Presedintele României este comandantul forțelor armate și îndeplinește funcția de presedinte al Consiliului Suprem de Apărare a Tarii.

(2) El poate declara, cu aprobarea prealabilă a Parlamentului, mobilizarea parțială sau totală a forțelor armate. Numai în cazuri excepționale, hotărârea Presedintelui se supune ulterior aprobării Parlamentului, în cel mult 5 zile de la adoptare.

(3) În caz de agresiune armată îndreptată împotriva țării, Presedintele României ia măsuri pentru respingerea agresiunii și le aduce neîntârziat la cunoștința Parlamentului, printr-un mesaj. Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în 24 de ore de la declanșarea agresiunii.

(4) În caz de mobilizare sau de război Parlamentul își continuă activitatea pe toată durata acestor stări, iar dacă nu se află în sesiune, se convoacă de drept în 24 de ore de la declararea lor.

ART. 93

Măsuri excepționale

(1) Presedintele României instituie, potrivit legii, starea de asediu sau starea de urgență în întreaga țară ori în unele unități administrativ-teritoriale și solicită Parlamentului încuviințarea măsurii adoptate, în cel mult 5 zile de la luarea acesteia.

(2) Dacă Parlamentul nu se află în sesiune, el se convoacă de drept în cel mult 48 de ore de la instituirea stării de asediu sau a stării de urgență și funcționează pe toată durata acestora.

ART. 94

Alte atribuții

Presedintele României îndeplinește și următoarele atribuții:

- a) conferă decorații și titluri de onoare;
- b) acordă gradele de maresal, de general și de amiral;
- c) numește în funcții publice, în condițiile prevăzute de lege;
- d) acordă grațierea individuală.

ART. 95

Suspendarea din funcție

(1) În cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalca prevederile Constituției, Presedintele României poate fi suspendat din funcție de Camera Deputaților și de Senat, în ședința comună, cu votul majorității deputaților și senatorilor, după consultarea Curții Constituționale. Presedintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se impută.

(2) Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din numărul deputaților și senatorilor și se aduce, neîntârziat, la cunoștința Presedintelui.

(3) Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Presedintelui.

ART. 96

Punerea sub acuzare

(1) Camera Deputatilor si Senatul, în sedinta comuna, cu votul a cel puțin doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor, pot hotărî punerea sub acuzare a Presedintelui României pentru înalta tradare.

(2) Propunerea de punere sub acuzare poate fi initiata de majoritatea deputatilor si senatorilor si se aduce, neîntârziat, la cunostinta Presedintelui României pentru a putea da explicatii cu privire la faptele ce i se imputa.

(3) De la data punerii sub acuzare si pâna la data demiterii Presedintele este suspendat de drept.

(4) Competenta de judecata apartine Înaltei Curti de Casatie si Justitie. Presedintele este demis de drept la data ramânerii definitive a hotărârii de condamnare.

ART. 97

Vacanța funcției

(1) Vacanta functiei de Presedinte al României intervine în caz de demisie, de demitere din functie, de imposibilitate definitiva a exercitarii atributiilor sau de deces.

(2) În termen de 3 luni de la data la care a intervenit vacanta functiei de Presedinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Presedinte.

ART. 98

Interimatul funcției

(1) Daca functia de Presedinte devine vacanta ori daca Presedintele este suspendat din functie sau daca se afla în imposibilitate temporara de a-si exercita atributiile, interimatul se asigura, în ordine, de presedintele Senatului sau de presedintele Camerei Deputatilor.

(2) Atributiile prevazute la articolele 88-90 nu pot fi exercitate pe durata interimatului functiei prezidentiale.

ART. 99

Răspunderea președintelui interimar

Daca persoana care asigura interimatul functiei de Presedinte al României savârseste fapte grave, prin care se încalca prevederile Constitutiei, se aplica articolul 95 si articolul 98.

ART. 100

Actele Președintelui

(1) În exercitarea atributiilor sale, Presedintele României emite decrete care se publica în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistenta decretului.

(2) Decretele emise de Presedintele României în exercitarea atributiilor sale prevazute în articolul 91 alineatele (1) si (2), articolul 92 alineatele (2) si (3), articolul 93 alineatul (1) si articolul 94 literele a), b) si d) se contrasemneaza de primul-ministru.

ART. 101

Indemnizația și celelalte drepturi

Indemnizatia si celelalte drepturi ale Presedintelui României se stabilesc prin lege.

CAPITOLUL III

Guvernul

ART. 102

Rolul și structura

(1) Guvernul, potrivit programului sau de guvernare acceptat de Parlament, asigura realizarea politicii interne si externe a tarii si exercita conducerea generala a administratiei publice.

- (2) În îndeplinirea atribuțiilor sale, Guvernul cooperează cu organismele sociale interesate.
- (3) Guvernul este alcătuit din prim-ministru, miniștri și alți membri stabiliți prin lege organică.

ART. 103

Învestitura

(1) Președintele României desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament.

(2) Candidatul pentru funcția de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului și a întregii liste a Guvernului.

(3) Programul și lista Guvernului se dezbate de Camera Deputaților și de Senat, în ședința comună. Parlamentul acordă încredere Guvernului cu votul majorității deputaților și senatorilor.

ART. 104

Jurământul de credință

(1) Primul-ministru, miniștrii și ceilalți membri ai Guvernului vor depune individual, în fața Președintelui României, jurământul de la articolul 82.

(2) Guvernul în întregul său și fiecare membru în parte își exercită mandatul, începând de la data depunerii jurământului.

ART. 105

Incompatibilități

(1) Funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de deputat sau de senator. De asemenea, ea este incompatibilă cu exercitarea unei funcții de reprezentare profesională salarizate în cadrul organizațiilor cu scop comercial.

(2) Alte incompatibilități se stabilesc prin lege organică.

ART. 106

Încetarea funcției de membru al Guvernului

Funcția de membru al Guvernului încetează în urma demisiei, a revocării, a pierderii drepturilor electorale, a stării de incompatibilitate, a decesului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

ART. 107

Primul-ministru

(1) Primul-ministru conduce Guvernul și coordonează activitatea membrilor acestuia, respectând atribuțiile ce le revin. De asemenea, prezintă Camerei Deputaților sau Senatului rapoarte și declarații cu privire la politica Guvernului, care se dezbate cu prioritate.

(2) Președintele României nu îl poate revoca pe primul-ministru.

(3) Dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, sau este în imposibilitate de a-și exercita atribuțiile, Președintele României va desemna un alt membru al Guvernului ca prim-ministru interimar, pentru a îndeplini atribuțiile primului-ministru, până la formarea noului Guvern. Interimatul, pe perioada imposibilității exercitării atribuțiilor, încetează dacă primul-ministru își reia activitatea în Guvern.

(4) Prevederile alineatului (3) se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului, la propunerea primului-ministru, pentru o perioadă de cel mult 45 de zile.

ART. 108

Actele Guvernului

(1) Guvernul adoptă hotărâri și ordonanțe.

(2) Hotărârile se emit pentru organizarea executării legilor.

(3) Ordonantele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta.

(4) Hotărârile și ordonanțele adoptate de Guvern se semnează de primul-ministru, se contrasemnează de ministrii care au obligația punerii lor în executare și se publică în Monitorul Oficial al României. Nepublicarea atrage inexistența hotărârii sau a ordonanței. Hotărârile care au caracter militar se comunică numai instituțiilor interesate.

ART. 109

Răspunderea membrilor Guvernului

(1) Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia.

(2) Numai Camera Deputaților, Senatul și Președintele României au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercitiul funcției lor. Dacă s-a cerut urmărirea penală, Președintele României poate dispune suspendarea acestora din funcție. Trimiterea în judecată a unui membru al Guvernului atrage suspendarea lui din funcție. Competența de judecată aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(3) Cazurile de răspundere și pedepsele aplicabile membrilor Guvernului sunt reglementate printr-o lege privind responsabilitatea ministerială.

ART. 110

Încetarea mandatului

(1) Guvernul își exercită mandatul până la data validării alegerilor parlamentare generale.

(2) Guvernul este demis la data retragerii de către Parlament a încrederii acordate sau dacă primul-ministru se află în una dintre situațiile prevăzute la articolul 106, cu excepția revocării, ori este în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile mai mult de 45 de zile.

(3) În situațiile prevăzute în alineatul (2) sunt aplicabile prevederile articolului 103.

(4) Guvernul al cărui mandat a încetat potrivit alineatelor (1) și (2) îndeplinește numai actele necesare pentru administrarea treburilor publice, până la depunerea jurământului de membrii noului Guvern.

CAPITOLUL IV

Raporturile Parlamentului cu Guvernul

ARTICOLUL 111

Informarea Parlamentului

(1) Guvernul și celelalte organe ale administrației publice, în cadrul controlului parlamentar al activității lor, sunt obligate să prezinte informațiile și documentele cerute de Camera Deputaților, de Senat sau de comisiile parlamentare, prin intermediul președinților acestora. În cazul în care o inițiativă legislativă implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau a bugetului asigurărilor sociale de stat, solicitarea informării este obligatorie.

(2) Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie.

ART. 112

Întrebări, interpelări și moțiuni simple

(1) Guvernul și fiecare dintre membrii săi au obligația să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați sau de senatori, în condițiile prevăzute de regulamentele celor două Camere ale Parlamentului.

(2) Camera Deputatilor sau Senatul poate adopta o motiune simpla prin care sa-si exprime pozitia cu privire la o problema de politica interna sau externa ori, dupa caz, cu privire la o problema ce a facut obiectul unei interpelari.

ART. 113

Motiunea de cenzură

(1) Camera Deputatilor si Senatul, în sedinta comuna, pot retrace încrederea acordata Guvernului prin adoptarea unei motiuni de cenzura, cu votul majoritatii deputatilor si senatorilor.

(2) Motiunea de cenzura poate fi initiata de cel putin o patrime din numarul total al deputatilor si senatorilor si se comunica Guvernului la data depunerii.

(3) Motiunea de cenzura se dezbate dupa 3 zile de la data când a fost prezentata în sedinta comuna a celor doua Camere.

(4) Daca motiunea de cenzura a fost respinsa, deputatii si senatorii care au semnat-o nu mai pot initia, în aceeasi sesiune, o noua motiune de cenzura, cu exceptia cazului în care Guvernul își angajeaza raspunderea potrivit articolului 114.

ART. 114

Angajarea răspunderii Guvernului

(1) Guvernul își poate angaja raspunderea în fata Camerei Deputatilor si a Senatului, în sedinta comuna, asupra unui program, a unei declaratii de politica generala sau a unui proiect de lege.

(2) Guvernul este demis daca o motiune de cenzura, depusa în termen de 3 zile de la prezentarea programului, a declaratiei de politica generala sau a proiectului de lege, a fost votata în conditiile articolului 113.

(3) Daca Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat, modificat sau completat, dupa caz, cu amendamente acceptate de Guvern, se considera adoptat, iar aplicarea programului sau a declaratiei de politica generala devine obligatorie pentru Guvern.

(4) În cazul în care Presedintele României cere reexaminarea legii adoptate potrivit alineatului (3), dezbaterea acesteia se va face în sedinta comuna a celor doua Camere.

ART. 115

Delegarea legislativă

(1) Parlamentul poate adopta o lege speciala de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonante în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2) Legea de abilitare va stabili, în mod obligatoriu, domeniul si data pâna la care se pot emite ordonante.

(3) Daca legea de abilitare o cere, ordonantele se supun aprobarii Parlamentului, potrivit procedurii legislative, pâna la împlinirea termenului de abilitare. Nerespectarea termenului atrage încetarea efectelor ordonantei.

(4) Guvernul poate adopta ordonante de urgenta numai în situatii extraordinare a caror reglementare nu poate fi amânata, având obligatia de a motiva urgenta în cuprinsul acestora.

(5) Ordonanta de urgenta intra în vigoare numai dupa depunerea sa spre dezbateri în procedura de urgenta la Camera competenta sa fie sesizata si dupa publicarea ei în Monitorul Oficial al României. Camerele, daca nu se afla în sesiune, se convoaca în mod obligatoriu în 5 zile de la depunere sau, dupa caz, de la trimitere. Daca în termen de cel mult 30 de zile de la depunere, Camera sesizata nu se pronunta asupra ordonantei, aceasta este considerata adoptata si se trimite celeilalte Camere care decide de asemenea în procedura de urgenta. Ordonanta de urgenta cuprinzând norme de natura legii organice se aproba cu majoritatea prevazuta la articolul 76 alineatul (1).

(6) Ordonantele de urgenta nu pot fi adoptate în domeniul legilor constitutionale, nu pot afecta regimul institutiilor fundamentale ale statului, drepturile, libertatile si îndatoririle prevazute de Constitutie, drepturile electorale si nu pot viza masuri de trecere silita a unor bunuri în proprietate publica.

(7) Ordonantele cu care Parlamentul a fost sesizat se aproba sau se resping printr-o lege în care vor fi cuprinse si ordonantele ale caror efecte au încetat potrivit alineatului (3).

(8) Prin legea de aprobare sau de respingere se vor reglementa, daca este cazul, masurile necesare cu privire la efectele juridice produse pe perioada de aplicare a ordonantei.

CAPITOLUL V

Administrația publică

SECȚIUNEA 1

Administrația publică centrală de specialitate

ART. 116

Structura

(1) Ministerele se organizeaza numai în subordinea Guvernului.

(2) Alte organe de specialitate se pot organiza în subordinea Guvernului ori a ministerelor sau ca autoritati administrative autonome.

ART. 117

Înfiintarea

(1) Ministerele se înfiinteaza, se organizeaza si functioneaza potrivit legii.

(2) Guvernul si ministerele, cu avizul Curtii de Conturi, pot înfiinta organe de specialitate, în subordinea lor, numai daca legea le recunoaste aceasta competenta.

(3) Autoritati administrative autonome se pot înfiinta prin lege organica.

ART. 118

Forțele armate

(1) Armata este subordonata exclusiv vointei poporului pentru garantarea suveranitatii, a independentei si a unitatii statului, a integritatii teritoriale a tarii si a democratiei constitutionale. În conditiile legii si ale tratatelor internationale la care România este parte, armata contribuie la apararea colectiva în sistemele de alianta militara si participa la actiuni privind mentinerea sau restabilirea pacii.

(2) Structura sistemului national de aparare, pregatirea populatiei, a economiei si a teritoriului pentru aparare, precum si statutul cadrelor militare, se stabilesc prin lege organica.

(3) Prevederile alineatelor (1) si (2) se aplica, în mod corespunzator, si celorlalte componente ale fortelor armate stabilite potrivit legii.

(4) Organizarea de activitati militare sau paramilitare în afara unei autoritati statale este interzisa.

(5) Pe teritoriul României pot intra, stationa, desfasura operatiuni sau trece trupe straine numai în conditiile legii sau ale tratatelor internationale la care România este parte.

ART. 119

Consiliul Suprem de Apărare a Țării

Consiliul Suprem de Aparare a Tarii organizeaza si coordoneaza unitar activitatile care privesc apararea tarii si securitatea nationala, participarea la mentinerea securitatii internationale si la apararea colectiva în sistemele de alianta militara, precum si la actiuni de mentinere sau de restabilire a pacii.

SECȚIUNEA a 2-a

Administrația publică locală

ART. 120

Principii de bază

(1) Administrația publică din unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale și deconcentrării serviciilor publice.

(2) În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere semnificativă se asigură folosirea limbii minorității naționale respective în scris și oral în relațiile cu autoritățile administrației publice locale și cu serviciile publice deconcentrate, în condițiile prevăzute de legea organică.

ART. 121

Autorități comunale și orășenești

(1) Autoritățile administrației publice, prin care se realizează autonomia locală în comune și în orașe, sunt consiliile locale alese și primarii aleși, în condițiile legii.

(2) Consiliile locale și primarii funcționează, în condițiile legii, ca autorități administrative autonome și rezolvă treburile publice din comune și din orașe.

(3) Autoritățile prevăzute la alineatul (1) se pot constitui și în subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor.

ART. 122

Consiliul județean

(1) Consiliul județean este autoritatea administrației publice pentru coordonarea activității consiliilor comunale și orășenești, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean.

(2) Consiliul județean este ales și funcționează în condițiile legii.

ART. 123

Prefectul

(1) Guvernul numește un prefect în fiecare județ și în municipiul București.

(2) Prefectul este reprezentantul Guvernului pe plan local și conduce serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale.

(3) Atribuțiile prefectului se stabilesc prin lege organică.

(4) Între prefecti, pe de o parte, consiliile locale și primari, precum și consiliile județene și președinții acestora, pe de altă parte, nu există raporturi de subordonare.

(5) Prefectul poate ataca, în fața instanței de contencios administrativ, un act al consiliului județean, al celui local sau al primarului, în cazul în care consideră actul ilegal. Actul atacat este suspendat de drept.

CAPITOLUL VI

Autoritatea judecătorească

SECȚIUNEA 1

Instanțele judecătorești

ART. 124

Înfăptuirea justiției

- (1) Justitia se înfăptuiește în numele legii.
- (2) Justitia este unica, imparțială și egală pentru toți.
- (3) Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii.

ART. 125

Statutul judecătorilor

- (1) Judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili, în condițiile legii.
- (2) Propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii sale organice.
- (3) Funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

ART. 126

Instanțele judecătorești

- (1) Justitia se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege.
- (2) Competența instanțelor judecătorești și procedura de judecată sunt prevăzute numai prin lege.
- (3) Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale.
- (4) Compunerea Înaltei Curți de Casație și Justiție și regulile de funcționare a acesteia se stabilesc prin lege organică.
- (5) Este interzisă înființarea de instanțe extraordinare. Prin lege organică pot fi înființate instanțe specializate în anumite materii, cu posibilitatea participării, după caz, a unor persoane din afara magistraturii.
- (6) Controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum și a actelor de comandament cu caracter militar. Instanțele de contencios administrativ sunt competente să soluționeze cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale.

ART. 127

Caracterul public al dezbaterilor

Sedintele de judecată sunt publice, afara de cazurile prevăzute de lege.

ART. 128

Folosirea limbii materne și a interpretului în justiție

- (1) Procedura judiciară se desfășoară în limba română.
- (2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii organice.
- (3) Modalitățile de exercitare a dreptului prevăzut la alineatul (2), inclusiv prin folosirea de interpreți sau traduceri, se vor stabili astfel încât să nu împiedice buna administrare a justiției și să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesați.
- (4) Cetățenii străini și apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoștința de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin interpret; în procesele penale acest drept este asigurat în mod gratuit.

ART. 129

Folosirea căilor de atac

Împotriva hotărârilor judecătorești, partile interesate și Ministerul Public pot exercita caile de atac, în condițiile legii.

ART. 130

Poliția instanțelor

Instanțele judecătorești dispun de poliția pusă în serviciul lor.

SECȚIUNEA a 2-a

Ministerul Public

ART. 131

Rolul Ministerului Public

(1) În activitatea judiciară, Ministerul Public reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

(2) Ministerul Public își exercită atribuțiile prin procurori constituiți în parchete, în condițiile legii.

(3) Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii.

ART. 132

Statutul procurorilor

(1) Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului Justiției.

(2) Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

SECȚIUNEA a 3-a

Consiliul Superior al Magistraturii

ART. 133

Rolul și structura

(1) Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței Justiției.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii este alcătuit din 19 membri, din care:

a) 14 sunt aleși în adunările generale ale magistratilor și validați de Senat; aceștia fac parte din două secții, una pentru judecători și una pentru procurori; prima secție este compusă din 9 judecători, iar cea de-a doua din 5 procurori;

b) 2 reprezentanți ai societății civile, specialiști în domeniul dreptului, care se bucură de înaltă reputație profesională și morală, aleși de Senat; aceștia participă numai la lucrările în plen;

c) ministrul Justiției, președintele Înaltei Curți de Casăție și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casăție și Justiție.

(3) Președintele Consiliului Superior al Magistraturii este ales pentru un mandat de un an, ce nu poate fi reînnoit, dintre magistratii prevăzuți la alineatul (2) litera a).

(4) Durata mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii este de 6 ani.

(5) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii se iau prin vot secret.

(6) Președintele României prezidează lucrările Consiliului Superior al Magistraturii la care participă.

(7) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii sunt definitive și irevocabile, cu excepția celor prevăzute la articolul 134 alineatul (2).

ART. 134

Atribuții

(1) Consiliul Superior al Magistraturii propune Președintelui României numirea în funcție a judecătorilor și a procurorilor, cu excepția celor stagiați, în condițiile legii.

(2) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată, prin secțiile sale, în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. În aceste situații, ministrul Justiției, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție și procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nu au drept de vot.

(3) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casație și Justiție.

(4) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește și alte atribuții stabilite prin legea sa organică, în realizarea rolului său de garant al independenței Justiției.

TITLUL IV

Economia și finanțele publice

ART. 135

Economia

(1) Economia României este economie de piață, bazată pe liberă inițiativă și concurență.

(2) Statul trebuie să asigure:

a) libertatea comerțului, protecția concurenței loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producție;

b) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;

c) stimularea cercetării științifice și tehnologice naționale, a artei și protecția dreptului de autor;

d) exploatarea resurselor naturale, în concordanță cu interesul național;

e) refacerea și ocrotirea mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic;

f) crearea condițiilor necesare pentru creșterea calității vieții;

g) aplicarea politicilor de dezvoltare regională în concordanță cu obiectivele Uniunii Europene.

ART. 136

Proprietatea

(1) Proprietatea este publică sau privată.

(2) Proprietatea publică este garantată și ocrotită prin lege și aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale.

(3) Bogațiile de interes public ale subsolului, spațiul aerian, apele cu potențial energetic valorificabil, de interes național, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, precum și alte bunuri stabilite de legea organică, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.

(4) Bunurile proprietate publică sunt inalienabile. În condițiile legii organice, ele pot fi date în administrare regiilor autonome ori instituțiilor publice sau pot fi concesionate ori închiriate; de asemenea, ele pot fi date în folosință gratuită instituțiilor de utilitate publică.

(5) Proprietatea privată este inviolabilă, în condițiile legii organice.

ART. 137

Sistemul financiar

(1) Formarea, administrarea, întrebuințarea și controlul resurselor financiare ale statului, ale unitatilor administrativ-teritoriale și ale institutiilor publice sunt reglementate prin lege.

(2) Moneda nationala este leul, iar subdiviziunea acestuia, banul. În condițiile aderării la Uniunea Europeana, prin lege organica se poate recunoaste circulatia și înlocuirea monedei nationale cu aceea a Uniunii Europene.

ART. 138

Bugetul public național

(1) Bugetul public național cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele locale ale comunelor, ale orașelor și ale județelor.

(2) Guvernul elaborează anual proiectul bugetului de stat și pe cel al asigurărilor sociale de stat, pe care le supune, separat, aprobării Parlamentului.

(3) Dacă legea bugetului de stat și legea bugetului asigurărilor sociale de stat nu au fost adoptate cu cel puțin 3 zile înainte de expirarea exercițiului bugetar, se aplica în continuare bugetul de stat și bugetul asigurărilor sociale de stat ale anului precedent, pana la adoptarea noilor bugete.

(4) Bugetele locale se elaborează, se aproba și se executa în condițiile legii.

(5) Nici o cheltuiala bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.

ART. 139,

Impozitele, taxele și ori taxe și alte contribuții

(1) Impozite ce alte venituri ale bugetului de stat și ale bugetului asigurărilor sociale de stat se stabilesc numai prin lege.

(2) Impozitele și taxele locale se stabilesc de consiliile locale sau județene, în limitele și în condițiile legii.

(3) Sumele reprezentând contribuțiile la constituirea unor fonduri se folosesc, în condițiile legii, numai potrivit destinației acestora.

ART. 140

Curtea de Conturi

(1) Curtea de Conturi exercita controlul asupra modului de formare, de administrare și de întrebuințare a resurselor financiare ale statului și ale sectorului public. În condițiile legii organice, litigiile rezultate din activitatea Curții de Conturi se soluționează de instanțele judecătorești specializate.

(2) Curtea de Conturi prezintă anual Parlamentului un raport asupra conturilor de gestiune ale bugetului public național din exercițiul bugetar expirat, cuprinzând și neregulile constatate.

(3) La cererea Camerei Deputaților sau a Senatului, Curtea de Conturi controlează modul de gestionare a resurselor publice și raportează despre cele constatate.

(4) Consilierii de conturi sunt numiți de Parlament pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit. Membrii Curții de Conturi sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe toată durata acestuia. Ei sunt supuși incompatibilităților prevăzute de lege pentru judecători.

(5) Curtea de Conturi se înnoiește cu o treime din consilierii de conturi numiți de Parlament, din 3 în 3 ani, în condițiile prevăzute de legea organica a Curții.

(6) Revocarea membrilor Curții de Conturi se face de către Parlament, în cazurile și condițiile prevăzute de lege.

ART. 141

Consiliul Economic și Social

Consiliul Economic și Social este organ consultativ al Parlamentului și al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sau organica de înființare, organizare și funcționare.

TITLUL V

Curtea Constituțională

ART. 142

Structura

(1) Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției.

(2) Curtea Constituțională se compune din nouă judecatori, numiți pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit.

(3) Trei judecatori sunt numiți de Camera Deputaților, trei de Senat și trei de Președintele României.

(4) Judecătorii Curții Constituționale aleg, prin vot secret, președintele acesteia, pentru o perioadă de 3 ani.

(5) Curtea Constituțională se înnoiește cu o treime din judecătorii ei, din 3 în 3 ani, în condițiile prevăzute de legea organică a Curții.

ART. 143

Condiții pentru numire

Judecătorii Curții Constituționale trebuie să aibă pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 18 ani în activitatea juridică sau în învățământul juridic superior.

ART. 144

Incompatibilități

Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior.

ART. 145

Independența și inamovibilitatea

Judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia.

ART. 146

Atribuții

Curtea Constituțională are următoarele atribuții:

a) se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, precum și, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției;

b) se pronunță asupra constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori;

c) se pronunță asupra constituționalității regulamentelor Parlamentului, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui grup parlamentar sau a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori;

d) hotaraste asupra exceptiilor de neconstitutionalitate privind legile si ordonantele, ridicate în fata instantelor judecatoresti sau de arbitraj comercial; exceptia de neconstitutionalitate poate fi ridicata si direct de Avocatul Poporului;

e) solutioneaza conflictele juridice de natura constitutionala dintre autoritatile publice, la cererea Presedintelui României, a unuia dintre presedintii celor doua Camere, a primului-ministru sau a presedintelui Consiliului Superior al Magistraturii;

f) vegheaza la respectarea procedurii pentru alegerea Presedintelui României si confirma rezultatele sufragiului;

g) constata existenta împrejurarilor care justifica interimatul în exercitarea functiei de Presedinte al României si comunica cele constatate Parlamentului si Guvernului;

h) da aviz consultativ pentru propunerea de suspendare din functie a Presedintelui României;

i) vegheaza la respectarea procedurii pentru organizarea si desfasurarea referendumului si confirma rezultatele acestuia;

j) verifica îndeplinirea conditiilor pentru exercitarea initiativei legislative de catre cetateni;

k) hotaraste asupra contestatiilor care au ca obiect constitutionalitatea unui partid politic;

l) îndeplineste si alte atributii prevazute de legea organica a Curtii.

ART. 147

Deciziile Curții Constituționale

(1) Dispozitiile din legile si ordonantele în vigoare, precum si cele din regulamente, constatate ca fiind neconstitutionale, își înceteaza efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curtii Constitutionale daca, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, dupa caz, nu pun de acord prevederile neconstitutionale cu dispozitiile Constitutiei. Pe durata acestui termen, dispozitiile constatate ca fiind neconstitutionale sunt suspendate de drept.

(2) În cazurile de neconstitutionalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat sa reexamineze dispozitiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curtii Constitutionale.

(3) În cazul în care constitutionalitatea tratatului sau acordului international a fost constatata potrivit articolului 146 litera b), acesta nu poate face obiectul unei exceptii de neconstitutionalitate. Tratatul sau acordul international constatat ca fiind neconstitutional nu poate fi ratificat.

(4) Deciziile Curtii Constitutionale se publica în Monitorul Oficial al României. De la data publicarii, deciziile sunt general obligatorii si au putere numai pentru viitor.

TITLUL VI

Integrarea euroatlantică

ART. 148

Integrarea în Uniunea Europeană

(1) Aderarea României la tratatele constitutive ale Uniunii Europene, în scopul transferarii unor atributii catre institutiile comunitare, precum si al exercitarii în comun cu celelalte state membre a competentelor prevazute în aceste tratate, se face prin lege adoptata în sedinta comuna a Camerei Deputatilor si Senatului, cu o majoritate de doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor.

(2) Ca urmare a aderarii, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum si celelalte reglementari comunitare cu caracter obligatoriu, au prioritate fata de dispozitiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

(3) Prevederile alineatelor (1) si (2) se aplica, în mod corespunzator, si pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.

(4) Parlamentul, Presedintele României, Guvernul si autoritatea judecatoreasca garanteaza aducerea la îndeplinire a obligatiilor rezultate din actul aderarii si din prevederile alineatului (2).

(5) Guvernul transmite celor doua Camere ale Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu înainte ca acestea sa fie supuse aprobarii institutiilor Uniunii Europene.

ART. 149

Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord

Aderarea României la Tratatul Atlanticului de Nord se face prin lege adoptata în sedinta comuna a Camerei Deputatilor si Senatului, cu o majoritate de doua treimi din numarul deputatilor si senatorilor.

TITLUL VII

Revizuirea Constituției

ART. 150

Inițiativa revizuirii

(1) Revizuirea Constitutiei poate fi initiata de Presedintele României la propunerea Guvernului, de cel puțin o patrime din numarul deputatilor sau al senatorilor, precum si de cel puțin 500.000 de cetateni cu drept de vot.

(2) Cetatenii care initiaza revizuirea Constitutiei trebuie sa provina din cel puțin jumatate din judetele tarii, iar în fiecare din aceste judete sau în municipiul Bucuresti trebuie sa fie înregistrate cel puțin 20.000 de semnături în sprijinul acestei initiative.

ART. 151

Procedura de revizuire

(1) Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptata de Camera Deputatilor si de Senat, cu o majoritate de cel puțin doua treimi din numarul membrilor fiecărei Camere.

(2) Daca prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputatilor si Senatul, în sedinta comuna, hotarasc cu votul a cel puțin trei patrimi din numarul deputatilor si senatorilor.

(3) Revizuirea este definitiva dupa aprobarea ei prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptarii proiectului sau a propunerii de revizuire.

ART. 152

Limitele revizuirii

(1) Dispozitiile prezentei Constitutii privind caracterul national, independent, unitar si indivizibil al statului român, forma republicana de guvernământ, integritatea teritoriului, independenta justitiei, pluralismul politic si limba oficiala nu pot forma obiectul revizuirii.

(2) De asemenea, nici o revizuire nu poate fi facuta daca are ca rezultat suprimarea drepturilor si a libertatilor fundamentale ale cetatenilor sau a garantiilor acestora.

(3) Constitutia nu poate fi revizuita pe durata starii de asediu sau a starii de urgenta si nici în timp de razboi.

TITLUL VIII

Dispoziții finale și tranzitorii

ART. 153

Intrarea în vigoare

Prezenta Constitutie intra în vigoare la data aprobarii ei prin referendum. La aceeași data, Constitutia din 21 august 1965 este si ramâne în întregime abrogata.

ART. 154

Conflictul temporal de legi

(1) Legile și toate celelalte acte normative rămân în vigoare, în măsura în care ele nu contravin prezentei Constituții.

(2) Consiliul Legislativ, în termen de 12 luni de la data intrării în vigoare a legii sale de organizare, va examina conformitatea legislației cu prezenta Constituție și va face Parlamentului sau, după caz, Guvernului, propuneri corespunzătoare.

ART. 155

Dispoziții tranzitorii

(1) Proiectele de legi și propunerile legislative în curs de legiferare se dezbate și se adoptă potrivit dispozițiilor constituționale anterioare intrării în vigoare a legii de revizuire.

(2) Instituțiile prevăzute de Constituție, existente la data intrării în vigoare a legii de revizuire, rămân în funcțiune până la constituirea celor noi.

(3) Prevederile alineatului (1) al articolului 83 se aplică începând cu următorul mandat prezidențial.

(4) Dispozițiile cu privire la Înalta Curte de Casație și Justiție vor fi aduse la îndeplinire în cel mult 2 ani de la data intrării în vigoare a legii de revizuire.

(5) Judecătorii în funcție ai Curții Supreme de Justiție și consilierii de conturi numiți de Parlament își continuă activitatea până la data expirării mandatului pentru care au fost numiți. Pentru asigurarea înnoirii Curții de Conturi din 3 în 3 ani, la expirarea mandatului actualilor consilieri de conturi aceștia vor putea fi numiți pentru încă un mandat de 3 ani sau de 6 ani.

(6) Până la constituirea instanțelor judecătorești specializate, litigiile rezultate din activitatea Curții de Conturi vor fi soluționate de către instanțele judecătorești ordinare.

ART. 156

Republicarea Constituției

Legea de revizuire a Constituției se publică în Monitorul Oficial al României în termen de 5 zile de la data adoptării. Constituția, modificată și completată, după aprobarea prin referendum, se republică de către Consiliul Legislativ, cu reactualizarea denumirilor, dându-se textelor o nouă numerotare.
